

תכלתן מזרחי Brunnera orientalis עשבוני ר"ש הגדל בחרמון (מאי 2019)

כתבה: ערגה אלוני.

תכלתן מזרחי מהזיפניים, הוא צמח עשבוני רב-שנתי המתחדש כל שנה -המיקרפטופיט. במצב של חוסר מים בקרקע, האברים קמלים, אך הצמח לא מת, הוא נכנס לתרדמה. בעונה הלחה הבאה, השורש קולט מים וחומרי הזנה המועברים לניצן המתעורר לפעילות. הענפים זקופים ושעירים, גובהם 30-50 ס"מ. העלים פשוטים יושבים. אורכם 2-4 ס"מ, בעלי שפה משוננת קלות, שעירים מסורגים על הגבעול.

מימין: הצמח זקוף, צומח ליד סלע. תמונה ערגה אלוני ©

הפרחים מסודרים בתפרחת דמוית אשכול. הפרח דו מיני נכון, דמוי-מסמר צבעו תכול עדין נתון בגביע מאוחה בבסיסו בהמשכו 5 שינים מחודדות, עטורות זיפים קצרים. הכותרת מאוחה בבסיסה בהמשכה, 5 אונות מעוגלות ומפושקות, קוטר הפרח כ-5 מ"מ.

אבקנים 5 חבויים בפתח הלוע ומסודרים סביב השחלה. זירי האבקנים כהים, בגובה צלקת העלי. הלוע עצמו מוקף 5 קשקשים גבנוניים לבנים, המעטרים את בסיס הכותרת, ומסמנים לחרקים את מיקום האבקנים. הם מגינים על הצוף בפני התייבשות ומקשים על חרקים לא רצויים להיכנס ולחמוס צוף ואבקה. השחלה עילית. לאחר ההאבקה והפריית הפרח. מתפתחות 1-4 פרודות מגובששות. הפרי נוטה מטה, ושיני הגביע מתפשקים. בהבשלתן, ניתקות הפרודות ומופצות. פרודות התכלתן כמו גם של אלקנה מזרחית מכילים 38.6% שמן. אחד מרכיבים החשובים שבו Acatadecatetraeni-acid, שהוא מטבוליט של אומגה 3. הצמח פורח בחודשי אפריל עד יולי.

תכלתן מזרחי (בשמו הקודם ברונריה) גדל בקרקעות כבדות לרוב סמוך לסלעי גיר ודולומיט בחרמון ברום של 1400 מ' ומעלה. הוא גדל בסוריה, לבנון טורקיה, צפון עירק וצפון מערב אירן.

ספרות:

שמידע א ולבנה מ 1979 - טבע החרמון . הוצאת הקבוץ המאוחד.

שמידע א ולבנה מ 1981 מגדיר לצמחי החרמון. משרד החינוך והתרבות, אגף הנוער, ירושלים.

שמידע א 1982 על הצומח בדרום לבנון. "טבע וארץ", כ"ד: 6 עמ' 244-247.

שמידע א 1982 צמחים צפוניים בלבנון וכאלה שאינם גדלים בישראל. "טבע וארץ", כ"ה: 1 עמ' 7-11.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני, ע., 2019, תכלתן מזרחי *Brunnera orientalis* עשבוני ר"ש הגדל בחרמון (מאי 2019), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 6.

https://www.kalanit.org.il/_brunnera-orientalis_